

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 6, Sayı: 1, 2017
Sayfa: 8-20

Received/Geliş: Accepted/Kabul
[02-01-2017] – [21-02-2017]

Mesleki Eğitime Erişim Yolu Olarak Sosyal Destek Programı (SODES) Projeleri¹

Musa Tarık TEKİN
Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı
Teacher Ministry of Education
musatariktekin@gmail.com

Yavuz BOLAT
Yrd. Doç. Dr., M. Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim
Asst.Prof. M.Kemal University Faculty Of Education
yavuzbolat06@gmail.com

Öz

Mesleki eğitime erişim yolu olarak Kalkınma Bakanlığı himayesinde yürütülen Sosyal Destek Programı Projeleri (SODES) günümüzde giderek yaygınlaşmakta, Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen faaliyetlere bir nevi katkı sunmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu araştırmanın amacı, SODES Projeleri hakkında farkındalık oluşturmak, bu projelerin mesleki eğitime ve istihdam politikalarına sunmuş olduğu katkıları ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Hakkâri Valiliği Proje Koordinasyon Merkezince kabul görmüş, desteklenmiş, meslek edindirme ve istihdam bileşeni içeren beş farklı SODES Projesi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; kabul görmüş ve desteklenmiş olan her bir projenin katılımcıların hem meslek edinme hem de çalışma hayatında istihdamı konusunda beklenen sonuçları elde etme açısından önemli bir yeri ve katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, SODES, İstihdam, Meslek Edindirme.

Social Support Program Projects (SODES) as an Access Route for Vocational Education

Abstract

Social Support Program Projects (SODES) carried out in the care of the Ministry of Development as an access route for vocational education are becoming increasingly widespread, and contribute in some way to the activities carried out within the General Directorate of Vocational. The purpose of this research which has been designed in accordance with the qualitative research approach is to create awareness about SODES projects and to reveal the contributions of these projects for vocational education and employment policies. The work group of the research consists of five different SODES projects including providing job and employment components which have been approved and supported by Project Coordination Center of Hakkâri Governorship. According to the results of the research; it has been concluded that every approved and supported project has an important place and contribution for meeting participant's expectations with regard to both providing job and employment in the working life.

Keywords: Vocational Education, SODES, Employment, Providing Job.

¹ Bu makale, 10-11 Aralık 2016 tarihlerinde MEF Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Eğitimde Değişim Konferansı'nda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş ve genişletilmiş halidir.

Giriş

Eğitim, bireyi var olan yetenekleri bağlamında geliştirmeyi ve bireyin gelişen bu yetenekleri kapsamında onun başarabileceği bir meslek sahibi olmasını amaçlamaktadır. Bu amaç bağlamında eğitim, bireyi toplumsal yapı açısından şekillendiren, onu topluma ve kendine faydalı bireyler hale getiren planlı-programlı süreçler bütünüdür. Toplumun ve bireyin gelişiminde, bireyin kariyer edinmesinde eğitim olmazsa olmaz bir kurumdur.

Eğitim içerisinde son derece öneme sahip olan bir alan bulunmaktadır ki bu da mesleki eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir (TÜSİAD, 1999). Ayrıca toplumların gelişmişlik düzeyi, ülke olarak eğitime verilen önem ve ayrılan kaynakla yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda değişen koşullara uyum sağlayabilen, problem çözebilen, çevresi ile iyi iletişim kurabilen, takım çalışması yapabilen, mesleğinin gerektirdiği temel bilgi ve becerilere sahip, yetişmiş mesleki ve teknik insan gücü, kalkınmanın itici gücünü meydana getirmektedir (Yağcızeybek, 2006; Adıgüzel & Berk, 2009).

Milli eğitim sistemimiz içinde eğitim, farklı seviye ve alanlara ayrılmıştır. Temel eğitim ile başlayan süreç, devamında yükseköğretim hatta hayat boyu öğrenme ile bireyin yaşam süresi içerisinde geniş bir yer tutmaktadır. Dünya genelinde ve ülkemizde de olduğu gibi mesleki ve teknik eğitim hükümetlerin öncelikli politikaları arasındadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014). Bunun temelinde yüksek standartlarda bir yaşam sürdürmek ya da bu yaşamı elde etmek isteyen ulusların, nitelikli insan gücü yüzdesinde dünyada ön sıralarda olması gerektiğinin farkında olmasıdır (Demir & Şen, 2009). Bu düşünce bağlamında küresel bilgi ve teknolojik gelişmelere uygun olarak planlanmış bir mesleki ve teknik eğitim, insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında etkin rol oynamaktadır (MEB, 2014).

Toplumlar ve toplumları oluşturan bireyler için son derece önemli olan mesleki ve teknik eğitime ilişkin farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Özsoy (2015), mesleki eğitimi bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim olarak tanımlamaktadır. Alkan, Doğan ve Sezgin (2001) ise bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, kişisel, sosyal ve ekonomik yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirme süreci olarak tanımlamıştır. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere; daha fazla iş güvencesi, daha yüksek gelir, mesleki yükselmenin sağlanması, kendi işini kurma yolunun açılması, kendine duyduğu güven ve saygının artması ve en önemlisi yoksullukla baş edebilme fırsatının

yaratılması gibi birçok bakımdan avantajlar sağlamaktadır (Altuncı, Salman, ve Doğan, 2009).

Mesleki ve teknik eğitimin yukarıdaki faydaları ele alındığında bu eğitim faaliyetinin bazı temel amaçları bulunmaktadır. Bolat (2016: 153), mesleki ve teknik eğitimin temel amaçlarını;

- ❖ Ülkesi için iyi bir vatandaş yetiştirmek,
- ❖ Toplumun eğitim çağındaki bireylerini hayata hazırlamak,
- ❖ Bireye temel mesleki becerileri kazandırmak,
- ❖ Gerçek iş ortamında profesyonel meslek uzmanları aracılığıyla nitelikli teknik eleman yetiştirmek,
- ❖ Bireyin aldığı eğitim seviyesinde bir üst öğrenim yeterlilikleri kazandırmak,
- ❖ Sektörlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde nitelikli iş gücü yetiştirmek,
- ❖ İstihdam edilen iş gücünün bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirerek iş verimi artırmak,
- ❖ Toplumda bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal düzeyde beliren bazı gereksinimleri karşılamak,
- ❖ Devlet düzenine sağladığı bazı çıktılar yardımıyla siyasi, ekonomik ve ideolojik güç kazandırmak olarak belirtmiştir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim, 12. yüzyıldan 18. yüzyılın sonuna kadar geleneksel usullerle esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür. Mesleki ve teknik eğitim alanında modern anlamdaki ilk girişimler, 18. Yüzyılda orduyu düzenlemek amacıyla başlatılmıştır. Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim devlet politikası olarak ele alınmıştır (MEB, 2014: 7). Bununla birlikte Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime erişim ve uygulanmasına bakıldığında tarihsel süreç içerisinde üç farklı yaklaşımın uygulandığı görülmektedir. Bunlar; tamamı okul içerisinde olmak üzere tam zamanlı meslek eğitimine ağırlık veren “okul merkezli” modeller; halen çıraklık eğitiminde uygulandığı gibi tam zamanlı olarak işletmelerde sürdürülen “işletme merkezli” modeller ve okul-işletme ortaklığına dayalı (dual sistem) işbirliği modelleridir (Adıgüzel ve Berk, 2009).

Konuya sosyo-psikolojik açıdan bakıldığında, birey ve grupların mesleki yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal işbirliğine katılımlarını sağlamada meslekler, eğitim için önemli bir araçtır. Bu bağlamda, mesleki eğitim

gençlere sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırmakta etkin bir rol oynar (Özsoy, 2007). Ancak eğitim yaşı içerisinde meslek sahibi olamayan bireylerin meslekleşmesi tekrarlanacak okul eğitimiyle mümkün değildir. Bu bireyler iş başında mesleki beceri eğitimi, sertifika ya da yeterlilik programları ve kısa süreli kurslar yardımıyla meslek sahibi olabilmektedir.

Sosyal Destek Programı (SODES)

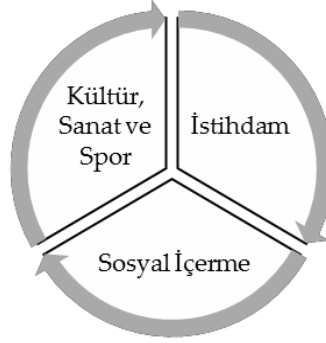
2008 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Destek Programı (SODES), dezavantajlı bölgelerimizin beşerî sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmak amacıyla bu bölgelerdeki göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen bir sosyal kalkınma programıdır (SODES, 2012).

SODES projeleri ile istihdam edilebilirliğin artırılması, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarının sağlanması, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı verilmesi hedeflenmektedir (SODES, 2012).

SODES Projelerinin öncelikli hedef kitlesi yoksulluk ve sosyal imkânlarla erişimde sıkıntı yaşayan; çocuklar, gençler, kadınlar, işsizler, yoksullar, göç etmişler ve kentlerin gecekondü bölgelerinde yaşayan bireyler ve gruplardır. Program, Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu doğrultusunda Kalkınma Bakanlığı yıllık ödeneğinden illere aktarılan kaynakla yürütülür (SODES, 2012).

SODES, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Eylem Planı'nın Sosyal Gelişiminin Sağlanması bileşeni altında 2008 yılında dokuz GAP ilinde uygulamaya konulmuştur. Programın kapsamı 2010 yılında 25 ile, 2011 yılında 5 ilin de pilot uygulama illeri olarak dâhil edilmesiyle 30 ile ulaşmıştır. 2013 yılında Sivas, Yozgat, Aksaray ve Niğde illeri ile birlikte Programın yürütüldüğü il sayısı 34 olmuştur. Söz konusu iller; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Iğdır, Hakkâri, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van, Sivas, Yozgat, Aksaray ve Niğde'dir. 2011 yılında programa dâhil edilen Adana, Mersin illerinde valilikler aracılığıyla program bazlı; Osmaniye, Kahramanmaraş ve Hatay illerinde Kalkınma Ajansı aracılığıyla farklı uygulamalar pilot iller olarak devam etmektedir (SODES, 2012).

Şekil 1. Sosyal Destek Programı (SODES) Bileşenleri

SODES projeleri, Şekil 1’de görüldüğü gibi “*istihdam, sosyal içerme, kültür, sanat ve spor*” olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. *İstihdam bileşeni* kapsamındaki projeler ile; istihdam edilebilirliğin artırılması, ildeki ve bölgedeki ihtiyaçlara uygun alanlarda nitelikli işgücünün ve mesleki bilgi ve birikimin geliştirilmesi, toplumun dezavantajlı kesimlerinin istihdama erişiminin kolaylaştırılması ve kendi işini kurabileceklere destek olunması hedeflenmektedir (SODES, 2012). Bu üç bileşen içerisinde sosyal içerme bileşeni %59’luk paya karşılık gelen 116.413.785 TL ile önemli bir paya sahip bulunmaktadır. %33 oranla kültür, sanat ve spor bileşeni ikinci, %7’lik oranla istihdam bileşeni üçüncü sırada yer almaktadır (SODES, 2012).

Bir SODES Projesinin kabul edilmesi için bazı kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler içerisinde en önemlisi başvuruyu yapanın kimliğidir. Proje başvurusunu aşağıda verilen proje yürütücü veya üstlenicileri yapabilir. Bu üstleniciler:

- ❖ Kamu kuruluşları,
- ❖ Belediyeler,
- ❖ Mahallî İdare Birlikleri,
- ❖ Üniversiteler,
- ❖ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- ❖ Sivil toplum kuruluşlarıdır.

Ancak okul, halk eğitim merkezi, kütüphane, gençlik merkezi, çocuk yuvası, huzurevi gibi kamu kuruluşlarının proje başvuruları bağlı buldukları il ve ilçe müdürlükleri tarafından yapılır ve kabul edilmeleri halinde bunlar tarafından yürütülür. Proje süreleri, katılımcı sayıları, projenin yeri önemli

proje belirleme kriterleridir. İlgili Valilikler ise projeye ilişkin değişkenler sunabilir (SODES, 2015).

Bu araştırma, Türkiye’de mesleki eğitimi planlayan, yürüten ve sonuçlarını değerlendiren Millî Eğitim Bakanlığının mesleki eğitim faaliyetlerine T.C. Kalkınma Bakanlığı himayesinde kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen ve sonuçlandırılan, meslek edindirme bileşeni içeren Sosyal Destek Programı (SODES) Projelerinin mesleki eğitime sağladığı katkıları ve sonuçları ortaya koyması, bilim dünyası ile paylaşıyor olması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, T.C. Kalkınma Bakanlığı himayelerinde Valilik Proje Koordinasyon Merkezlerince kabul gören, desteklenen, finanse edilen, denetlenen ve sonuçlandırılan; istihdam bileşeni içeren SODES (Sosyal Destek Programı) Projeleri hakkında farkındalık oluşturmak, bu projelerin mesleki eğitime ve istihdam politikalarına sunmuş olduğu katkıları ortaya koymaktır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2014 ve 2015 yıllarında T.C. Hakkâri Valiliği Proje Koordinasyon Merkezince kabul gören ve desteklenen 6 farklı meslek edindirme projesiyle sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu araştırma, Valilik SODES Proje Koordinasyon Merkezince kabul görmüş ve desteklenmiş olan istihdam bileşeni kapsamındaki meslek edindirme projelerini hakkında farkındalık oluşturmak, bu projelerin mesleki eğitime ve istihdam politikalarına sunmuş olduğu katkıları ortaya koymak amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu T.C. Hakkâri Valiliği Proje Koordinasyon Merkezince 2014 ve 2015 yıllarında kabul görmüş ve desteklenmiş olan 6 farklı meslek edindirme projesi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında nitel araştırma metodolojisine uygun amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan homojen örnekleme türüne başvurulmuştur. Homojen örnekleme, tanımlanmış belirli niteliklere sahip bireyler seçilerek araştırmaya dâhil edilmesi esasına dayanan amaçlı örnekleme türüdür (Şimşek ve Yıldırım, 2011). Araştırmanın çalışma grubuna esas teşkil eden projeler, Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Çalışma grubunu oluşturan projeler

Proje Adı	Yıl	Projeyi Gerçekleştiren Kurum
-----------	-----	------------------------------

Mesleğimi Seçtim İstihdama Geçtim	2014	Hakkâri Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanlığı
Üreten Kadınlar	2015	Şemdinli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Haydi Kızlar Okula	2015	Hakkâri Doğa, Eğitim, Kültür, Sanat, Kadın Derneği
Gençlerimize İş Makinası Kullanım Ehliyeti Projesi	2015	Hakkâri İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Dört Mevsim Bir Bilezik	2015	Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Uluçınar Gençlik Eğitim Merkezi	2015	Hakkâri İlim, Sağlık, Kültür ve Araştırma Vakfı

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan doküman incelemesi yöntemi birincil veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Araştırma örneklemini oluşturan Sosyal Destek Projelerine ilişkin ulaşılan yazılı, görsel, basılı ya da sanal ortamdaki kaynakların doküman incelemesi yapılarak veriler toplanmıştır. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda kullanılacak olan veri kaynakları, resmi ya da kişisel dokümanlar ile araştırma alanlarından elde edilen objelerdir (Bryman 2004'ten aktaran Güler, Halıcıoğlu, ve Taşgın, 2013). Bu nedenle bu araştırma için kullanılan verileri kaynaklarını;

- ❖ İncelenen projelere ilişkin raporları,
- ❖ Kamu kurumlarına ait resmi internet siteleri,
- ❖ SODES ile ilgili farklı araştırmacılar tarafından yapılan yazılı bilimsel çalışmalar,
- ❖ Çeşitli istatistikî bilgiler,
- ❖ Alanyazına girmiş yerli ve yabancı kitaplar oluşturmaktadır.

Araştırma amacına uygun olarak seçilen yukarıdaki yazılı, görsel, basılı ya da sanal ortamdaki kaynakların sahtelik ve genellenebilirliği olarak

tanımlanan dış-geçerlilik, dokümanın anlam bakımından doğruluğu olarak ifade edilen iç-geçerlilik kontrolü yapılmıştır (Kaptan, 2000). Bu dokümanların araştırmaya yapacağı olumsuz etkiler en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Tablo 2. Dokümanların İç ve Dış Geçerlilikleri

İç-Geçerlilik	Dış Geçerlilik
Dokümanın tarihinin belirlenmesi,	Doküman dilinin anlaşılması,
Hangi kurum ya da kuruluşta yazıldığıının belirlenmesi,	Dokümandaki tablo vb. verilerin doğru okunması,
Dokümanı yazan ya da oluşturan kurum/kuruluş ya da kişinin belirlenmesi,	Dokümanın sahibi tarafından iletilen bilgi ve mesajın araştırmacı tarafından doğru algılanması,
Dokümanı yazan ya da oluşturan kurum/kuruluş ya da kişinin kontrol edilmesi,	Araştırmacının dokümandan anladıklarını oluşturan yazılı metnin asıl metin ile farklı bir kişi tarafından kontrol edilmesi.
Dokümanın asıl ya da kopya olduğuna karar verilmesi ve eserin aslına ulaşılması.	

KARAR VERME

BULGULAR

Bu bölümde, SODES bünyesinde kabul görmüş ve desteklenmiş; istihdam bileşeni içeren altı farklı meslek edindirme projesinin içeriğine dair bilgilere yer verilmiştir.

Mesleğimi Seçtim İstihdama Geçtim Projesi

Hakkâri Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası Başkanlığı bünyesinde yürütülen ve iki farklı alandan 42 kursiyere asansör bakım ve onarımı ile girişimcilik eğitimi vermeyi amaçlayan proje; asansör bakım ve onarım eğitiminin verileceği bir mesleki eğitim merkezinin kurulmasını, 12 kursiyere mesleki vasıf kazandırılmasını, Hakkâri ve çevresinde asansör sistemlerinin gelişmesi ile ortaya çıkan işgücü açığının giderilmesini; bu alanda hem maddi hem de zaman tasarrufunun sağlanmasını hedeflemektedir. Ayrıca projeye 30 kursiyere de uygulamalı girişimcilik eğitimi ve hibe desteği sağlamak suretiyle bireylerin kendi işyerlerini kurabilmelerine ve üretime katılabilmelerine fırsat oluşturulmaya çalışılmıştır.

Üreten Kadınlar Projesi

Hakkâri ili Şemdinli ilçesinde Şemdinli Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı Aile Destek Merkezi bünyesinde yürütülen ve kadınların istihdamını, üretime katılımını gerçekleştirmeyi amaçlayan proje; eğitim durumlarına göre 18-45 yaş arasındaki 70 vasıfsız kadının kuaförlük, aşçılık, hijyenik gıda ürünleri üretimi ve çocuk bakıcılığı alanlarında eğitilerek meslek edinmelerini ve üretime katılımlarını gerçekleştirmeyi içermektedir. Projenin nihai hedefi; kadınların ev ekonomisine katkı sağlayacak bir meslek edinmelerini ve kendi işlerini kurmalarına katkı sağlayıp nitelikli iş gücüne katılmalarına fırsat oluşturmaktır.

Haydi Kızlar Okula Projesi

Hakkâri Doğa, Eğitim, Kültür, Sanat, Kadın Derneği Kadın Merkezi bünyesinde yürütülen ve bölgedeki genç kızların başarı potansiyellerini ortaya koymak ve meslek sahibi olmalarını sağlamayı amaçlayan proje; öğrenim çağı dışındaki genç kızlara kuaförlük-cilt bakımı-epilasyon, aşçılık, takı tasarımı alanlarında meslek edinme ve üretime katılım; öğrenim çağındaki kız çocuklarını ise okula kazandırma faaliyetlerini gerçekleştirmeyi içermektedir. Devam etmekte olan projenin nihai hedefi; okullarda ve kadınların meslek ediniminde cinsiyete dayalı farklılıkları ortadan kaldırmak ve kadınların da eğitim ve çalışma hayatının bir mensubu olduğu gerçeğini ortaya koymaktır.

Gençlerimize İş Makinası Kullanım Ehliyeti Projesi

Hakkâri il merkezinde ikamet eden, mesleki teknik eğitim liselerinden (tercihen elektrik, motor, torna, şase bölümlerinden) mezun, 25-30 yaş arası 39 işsiz iş makineleri kullanımı konusunda teorik ve uygulamalı eğitimler vermek suretiyle mesleki beceri kazandırmak ve istihdam edilebilirliklerine katkı sağlamayı amaçlayan projenin nihai hedefi; hem işsiz gençlere istihdam oluşturmak hem de hizmet alanı itibariyle iş makinesi bulunduran kamu kurumları, maden sektörü ve Hakkâri’de bulunan diğer özel kuruluşların ihtiyacı olan vasıflı eleman (İş Makinası Operatörü) temin etmek, ilgili kurum ve kuruluşların maliyetlerini azaltmak, sermaye birikimi sağlamak, zaman tasarrufu sağlamak bileşenlerini içermektedir.

Dört Mevsim Bir Bilezik Projesi

Hakkâri Valiliği koordinasyonunda Hakkâri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan projeye 12 hükümlü tutuklu kursiyere terzilik, marangozluk, sıhhi tesisatçılık alanlarında mesleki beceriler kazandırılarak özgürlüğünden yoksun kalan hükümlü tutuklulara; kendilerine değer verildiğini hissettirmek, özgürlüğüne kavuştuğunda

kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayacak bir meslek edinmelerini sağlamak, tekrar suça bulaşmalarını önlemek amaçlanmaktadır.

“*Marifet Ne Eldedir Ne Sözde Marifet Gönüldedir, Gönül Özde*” ana temasıyla “*eşitlik, ahlak, güler yüz, başarı, dürüstlük*” değerlerini de bünyesinde barındıran proje istihdam bileşeni yanı sıra aile içi şiddetle mücadele, çocuk eğitimi dâhil aile içi iletişimi güçlendirme ve madde bağımlılığıyla mücadele gibi kişisel gelişim becerilerini de içeriyor olması bakımından önemlidir. Projenin nihai hedefi; hükümlü ve tutukluların üretime doğrudan katılımları sağlanarak üretkenliklerinin ve becerilerinin farkına varmalarını sağlamak, maddi kaynaklı suça bulaşmaların önüne geçebilmek, toplumun dezavantajlı kesimi diyebileceğimiz tutuklu ve hükümlüleri sosyal hayatta yeniden barışık hale getirmek, mesleki ve iktisadi temel etrafında sağlıklı bireyler yetiştirmektir.

Uluçınar Gençlik Eğitim Merkezi Projesi

Hakkâri Valiliği koordinasyonunda Hakkâri İlim, Sağlık, Kültür ve Araştırma Vakfı (HİSKAV) tarafından yürütülmekte olan projeye 2011 yılında SODES kapsamında desteklenen Uluçınar Gençlik Eğitim Merkezinin faaliyetlerini daha aktif hale getirerek devam etmesini sağlamak, Hakkâri ilinde giderek kendini toplumdaki soyutlayan gençlerin meslek edindirme, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yoluyla kendileri ve sosyal çevreyle barışık hale getirmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında arıcılık, web tasarım ve bilgisayar işletmenliği kursları ile meslek edindirme ve istihdam; ney, satranç, resim/ebri kursları ile kültür, sanat ve spor; gezi programları ve kişisel gelişim konferansları ile sosyal içerme bileşenlerini kapsamaktadır. Projenin nihai amacı; 2011 yılında başlayan Gençlik Eğitim Merkezi projesinin 2015 yılında da faaliyetlerini sürdürülebilir hale getirerek daha fazla hedef kitleye ulaşarak meslek edindirme ve sosyal, kültürel, sportif faaliyetler içerisine dâhil edebilmektir.

Sonuç

Araştırmada incelenen Sosyal Destek Projelerinin; Hakkâri Valiliği SODES Proje Koordinasyon Merkezi desteğiyle gerçekleştirilen meslek edindirme projelerinin; “*kuaförlük-cilt bakımı-epilasyon, takı tasarımı, aşçılık, hijyenik gıda ürünleri üretimi, çocuk bakıcılığı, terzilik, marangozluk, sıhhi tesisatçılık, arıcılık, web tasarım ve bilgisayar işletmenliği, iş makinası operatörlüğü*” gibi meslek dallarına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu projeleri geliştiren ve sürecin yükleniciliğini üstlenenlerin büyük çoğunluğunun kâr amacı gütmeyen vakıflar olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen projelerin amaç ve katılımcı özellikleri incelendiğinde topluma nitelikli insan kazandırma ve istihdama katkı adına önemli adımlar atılmaya çalışıldığı söylenebilir. Projelerde nihai hedefleri gerçekleştirmenin yanı sıra müteakip yıllarda da devam ettirildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin sadece Millî Eğitim Bakanlığımız bünyesinde yürütülen bir faaliyet

olmadığı; diğer taraftan Kalkınma Bakanlığımızın da mesleki ve teknik eğitimi himaye ederek katkılar sunduğu” görüşü bu çalışmada gelinen noktada SODES Projeleri ile uygulamalı olarak doğrulanmıştır. Bu sonuç, MEB’in (2014) belirtilen “mesleki ve teknik eğitime erişim imkânlarının geliştirilmesi” hedefiyle örtüşmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen projelerin katılımcı ve kursiyerlerinin demografik özellikleri incelendiğinde MEB’in belirttiği (2014) “özel politika gerektiren grupların eğitiminin” SODES Projelerinin hedef kitlesi içerisinde yer alan gruplar olduğu tespit edilmiştir. Güler (2015) özel politika gerektiren grupları “yaşlı çalışan, genç çalışan, engelli çalışan ve göçmen çalışan” şeklinde sıralamaktadır. Bu sıralama içinde yer alan grupların SODES projelerinin odak gruplarını oluşturduğu dikkate alındığında bu projelerin bu gruplar meslek sahibi olabilmesi için oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının bireyin meslek ediniminde bir misyon üstlenerek ilkeli bir vizyon sergiledikleri görülmektedir. SODES ile devlet-toplum-birey üçgeninde kalkınmada öncelikli yerleşim birimlerinde yaşayan insanların, toplumun dezavantajlı kesimlerinin de meslek edinme noktasında bir fırsat eşitliği yolunun açık olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca SODES Projelerinde bireyin sosyal, kültürel ve sportif alanlarını geliştiren faaliyetler de barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Sosyal Destek Projeleri (SODES) ile ilgili bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ve mesleki ve teknik eğitim alanıyla ilişkisi düşünüldüğünde aşağıda verilen önerilerin dile getirilmesi alan açısından uygun görülmektedir. Bu öneriler;

- ❖ SODES Koordinasyon Merkezlerince, meslek edindirme bileşeni içeren projeler artarak desteklenmeli,
- ❖ Kalkınmada öncelikli illerimizde faaliyet gösteren kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları yeni ve nitelikli meslek edindirme projeleri hazırlayarak başarıyla sonuçlandırılmasına önem vermeli ve özen göstermeli,
- ❖ Meslek edindirme bileşeni içeren SODES Projelerinin içeriğinde çeşitlilik yoluna gidilerek; projeler, toplumun farklı yaş gruplarına ve tüm kesimlerine hitap eder hale getirilmelidir.
- ❖ Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda (2014-2018) belirtilen hedef ve tedbirlerin gerçekleşmesi adına gereken adımlar atılmalıdır.

Kaynakça

- Adıgüzel, O., & Berk, Ş. (2009). Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Yeni Arayışlar: Yeterliğe Dayalı Modüler Sistemin Değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 220-236.
- Aktaş, M. (2015). Nitel Veri Toplama Araçları. *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 337-371). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, S. (2001). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Altuncu, Y., Salman, C., & Doğan, Z. (2009). *Mesleki Eğitim Sorunları ve Yeni Model Arayışları*. 12/10/2015 tarihinde <http://www.ekutuphane.imo.org.tr/pdf/16547.pdf> adresinden alındı.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E., & Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (6. b.). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Bolat, Y. (2016). Türkiye'de 2005-2015 Yılları Arasında Mesleki ve Teknik Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (8), 151-167.
- Bolat, Y. (2016). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle İncelenmesi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bryman, A. (2004). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- Demir, E., & Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10 (2), 39-59.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M., & Taşgın, S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Güler, Z. (2015). Özel Politika Gerektiren Grupların İş Yaşamındaki Sağlık ve Güvenlik Riskleri İle Kontrol Tedbirleri. *Çalışma Dünyası Dergisi*, 2015 (2), 117-134.
- Kalkınma Bakanlığı (2014). *Onuncu Kalkınma Planı. 2014-2018. Eğitim Sisteminin Kalkınması. Özel İhtisas Komisyon Raporu 2023*. Ankara.
- Kaptan, S. (2000). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. (11.Baskı). Ankara: Tekışık.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri- Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?* Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB. (2014). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*. Ankara: MEB Yayınları.

- Güler, A., Halıcioğlu, M. B. & Taşğın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Özsoy, C. E. (2015). Mesleki Eğitim-İstihdam İlişkisi: Türkiye’de Mesleki Eğitimin Kalite ve Kalitesi Üzerine Düşünceler. *Electronic Journal of Vocational Colleges-4. UMYOS Özel Sayısı*, 173-181.
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- SODES. (2012). *SODES (Sosyal Destek Programı) Tanıtım Kitabı*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- SODES. (2015). Mersin Valiliği *SODES (Sosyal Destek Programı) 2015 Yılı Proje Teklif Çağrısı*. Başvuru Rehberi. 25.12.1016 tarihinde www.mersinsodes.gov.tr/_upload/ck/files/rehber2015.doc adresinden alınmıştır.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TÜSİAD. (1999). *Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması. Araştırma raporu*. Nisan 26, 2008 tarihinde <http://www.tusiad.org.tr> adresinden alındı.
- Yağcızeybek, S. (2006). *Mesleki ve teknik eğitimin önemi*. 26/04/2015 tarihinde <http://milliegitim.biz> adresinden alındı.
- Yıldırım A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9.Baskı). Ankara: Seçkin.

